

PAPER DETAILS

TITLE: Manas Ansiklopedisi'nde Özolgu Ifadeleri

AUTHORS: Cüneyt AKIN

PAGES: 211-222

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1015470>

Araştırma Makalesi / Research Paper

MANAS ANSİKLOPEDİSİ'NDE ÖZOLGU İFADELERİ

Cüneyt AKIN*

Öz

Özolgu kavramı, Latince *realis* 'somut' terimine dayanmaktadır. 1950'lerde ortaya çıkan bu terim, milletlere ait özelliklerin somut öğeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. 'Özolgu' kavramı; bir millete ait olup, diğer milletlerde bulunmayan, tarihsel, kültürel ve yaşam tarzına özgü nesne, kavram ve olguları ifade etmektedir. 1970'li yıllarda özolgu sözlükleri yazılmaya başlanmış ve çeviri bilimi alanında da 'özolgu' kavramı dikkati çekmiştir. Özolgu terimi edebiyatta barbarizm, lokalizm, etnografizm, etno kültürel sözcük, ülkebilimsel sözcük, boşluk vb. kelimelerle karşılanmaktadır.

Manas Destanı ve Kırgız kültürünün temel eseri niteliğinde olan ve Kırgız kültürünün çok sayıda özolgusal kavramının içinde yer aldığı *Manas Destanı*'ndaki bazı 'millî özolgular'ı tespit ettiğimiz çalışmanın giriş bölümünde 'özolgu' kavramı üzerinde durulmuş ve sonraki bölümlerde ise, kavramsal çerçeve ve yöntemle değinilmiştir. Çalışmanın bulgular kısmında, Kırgız kültürünün en önemli özolgu kitabı olarak değerlendirilebileceğimiz *Manas Destanı*'ndaki millî özolgulara ilişkin yaptığımız: 4.1.1.1.1. Mitolojik Millî Özolgular, 4.1.1.1.2. Astrolojik Özolgusal İfadeler, 4.1.1.1.3. Halk İnanışlarına İlişkin Özolgusal İfadeler, 4.1.1.1.4. Eşyalara İlişkin Özolgusal İfadeler, 4.1.1.1.5. Kırgız Millî Oyunlarına İlişkin Özolgusal İfadeler, 4.1.1.1.6. Destana İlişkin Özolgusal İfadeler, 4.1.1.1.7. Geleneğe İlişkin Özolgusal İfadeler 4.1.1.1.8. Diğer Özolgusal İfadeler olmak üzere sekiz maddelik tasnif altında özolgu ifadeleri sıralanmıştır. Sonuç ve öneriler bölümünde, çalışmada elde edilen bulgular-

Geliş Tarihi/ Date Applied: 09.10.2018

Kabul Tarihi/ Date Accepted: 07.02.2020

Makalenin Künyesi: Akın, C. (2020). "Manas Ansiklopedisi'nde Özolgu İfadeleri". *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 49, 211-222.

DOI: 10.24155/tdk.2020.135

* Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümü, cuneyt.akin@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0002-6230-7222

dan yola çıkılarak değerlendirmelerde bulunulmuş ve öneriler sunulmuştur. Çalışmanın, Kırgız Türkçesinde özlüğü sözlüklerin oluşturulması için bir temel oluşturacağı düşüncesindeyiz.

Anahtar sözcükler: *Manas Destanı*, *Manas Ansiklopedisi*, kültür dil bilimi, özlüğü.

Realia in the Encyclopedia of Manas

Abstract

The concept of realia, is based on the Latin word ‘*realis*’, which means concrete. This term, which emerged in the 1950s, emerges as concrete elements of the features of nation: The concept of ‘*realia*’ refers to historical, cultural and lifestyle-specific objects, concepts and phenomena that belong to a nation, which are not found in other nationalities. Realia, cultural linguistics, culture dictionaries started to be written in the 1970s and the concept of realia was also noticed in the field of translation study. The term realia is used in literature such as barbarism, localism, ethnography, ethno-cultural word, nationalistic word, space, etc. words are met.

Manas Epic as the basic work of the Kyrgyz culture in which many ‘national realia’ have been studied in terms of determining the ‘national realia’ items. The concept of ‘*realia*’ was emphasized in the introduction, and in the following sections, the conceptual framework and method are addressed. In the findings of the study, in the Manas epic, which we can consider as the most important epitome of Kyrgyz culture we made on the national self-statements in the epic: 4.1.1.1.1. Mythological National Realia, 4.1.1.1.2. Astrological Emotional Realia, 4.1.1.1.3. Autonomous Realia, related to folk beliefs, 4.1.1.1.4. Emotional statements related to items 4.1.1.1.5. Expressions related to Kyrgyz National Games, 4.1.1.1.6. Emotional Realia, cultural linguistics, culture, Regarding the Epic, 4.1.1.1.7. Emotional Expressions of Tradition, 4.1.1.1.8. Other expressions of self-expression are listed under the eight-item classification. In the conclusion and recommendations section, evaluations were made based on the findings of the study and suggestions were presented. We believe that the study will provide a basis for the creation of self-governmental dictionaries in Kyrgyz Turkish.

Keywords: *Manas Epic*, *Manas Encyclopedia*, cultural linguistics, realia.

Giriş

‘Özolgu’ terimi, Latince *realis* ‘somut’ terimine dayanan bir sıfattır. Anlam olarak ‘yaşam’ kavramıyla çok yakından bağlantılı ve ‘nesne, eşya’ anlamlarını kapsıyan bir kelimedir. Özolgular bir millete ait olup, diğer milletlerde bulunmayan, tarihsel, kültürel ve yaşam tarzına özgü nesne, kavram ve olguları ifade etmektedir. *Özolgu* terimi, nesne, kavram, olgu belirten bir terim olmasıyla birlikte, deyim, atasözü, kalıplaşmış söz biçimindeki söz öbekleri olarak da tanımlanır. 1950’lerin başlarından bu yana, millî özelliklerin görülebilir somut öğeleri olarak bahsedilen bu terim, dil bilimsel kaynaklarda, bir dilin söz varlığının bir ögesi anlamında kullanılmaktadır. Bugüne kadar, Vaysburd, Sobolev, Rossels, Barhuradov ve Suprun gibi bilim adamlarının yaptığı tanımlamaların ortak özelliğine bakıldığında, Rossels’in: ‘Diğer milletlerde bulunmayan, tarihe ve bir milletin kültürüyle yaşam tarzına özgün olan nesne, kavram ve olgudur.’ ifadesini, yaygın bir tanım olarak kabul edebiliriz (Mosiyenko, 2014: 89).

Özolgu ifadeleri üzerine dünyada yapılan çalışmalara baktığımızda; 1950’li yıllarda söz edilmeye başlanan özolgu kavramı, 1970’li yıllarda özolgu sözlükleri yazılmasıyla uygulama alanına çıkmıştır. Özellikle çeviri bilimi alanında dikkati çeken özolgu kavramıyla ilgili en önemli çalışma ise Vlahov ve Florin tarafından hazırlanan; *Neperevodimoye v Perevode* “The Untranslatable in Translation” (1980) adlı eserdir (Vhalov, Florin, 1980).

Özolgular üzerine çok sayıda çalışması olan Rus araştırmacılar birtakım tasnifler yapmışlardır. Tasnifleri değerlendirdiğimizde, Vereşçagin ve Kostomarov’un yaptıkları tasnifte Sovyetizm’lerin yer alması ve nötr olarak görünen özolgulara (Başka dillerde karşılığı olup Rusların bilincinde çağrışım uyandıran edebî, sanatsal, estetik ve duygusal ifadeler) bir başlık açması, diğer tasniflerden ayrılan özelliklerdir. Yermagambetova’nın tasnifi, Kazak Türkçesine özel bir uygulama olmuş, toplumsal ve tarihî, coğrafi ve etnoğrafik ve yaşama yönelik özolgular olarak ana başlıklar altında toplanmıştır. Vlahov ve Florin’e göre ise nesneye ve yere göre ve tek bir dil düzleminde olmak üzere üç başlık altında yapılan tasnif, kültüre ait öğeleri, millî, yerel ve mikro yerel olmak üzere üç alt başlık altında incelenmiştir (Mosiyenko, 2014: 90-97).

Kavramsal Çerçeve

Çalışmanın kavramsal çerçevesini, *Manas Destanı*’nda yer alan ve Florin-Vhalov’un tasnifinden yola çıkılarak belirlediğimiz, millî öğelere ait özolgu ifadeleri oluşturacaktır. Bu çerçevede, Kırgız Türklerine ait *Manas Ansiklopedisi* incelenecektir. Bu sözlük, Kırgız halkının büyük destanı

Manas'ın bütün varyantlarını, bütün manasçıları ve Manas'ı halk arasından derleyerek yazıya aktaranları, Manas araştırmacılarını, destandaki tarihi-etnografik bilgileri, coğrafi nesneleri, kahramanları, atları, Manas'la ilgili sağlam düşünceleri, bakış açıları ve bilimsel çalışmaları içeren bir ansiklopedik sözlüktür. *Manas Ansiklopedisi*, üç binden fazla kelime (kavram-terim), doksan beş (95) renkli ve üç yüze yakın siyah-beyaz fotoğrafı da içermektedir. İki ciltten oluşan sözlük, 1995 yılında Bışkek'te basılmıştır (Akın, 2009: 52).

Yöntem

İncelemede, Kırgız Türkçesi sözlükleri kullanılarak, *Manas Ansiklopedisi*'nde yer alan Kırgız kültürüne ait 'millî öğeler' ortaya konulacaktır. Bu özlüğü ifadeleri ortaya konulurken kullanılacak yöntem, Vlahov ve Florin'in tasnifindeki 'kültüre has öğeler' çerçevesinde, 'millî öğeler'i içeren özlükler olacaktır.

Bulgular

Çalışmada, *Manas Ansiklopedisi*'nde yer alan kültüre has özlükler sıralanacaktır. Elde ettiğimiz bulgular, sadece bu ansiklopedide yer alan kültüre has özlükler olacaktır.

1. Kültüre Has Özlükler

Büyük bölümü o dilde ezelden beri var olan veya kültüre yerleşmiş sözcüklerdir.

1.1. Millî Özlükler

Bir millete ait olan ancak, ülke dışında yabancı olarak görülen nesneleri adlandırmaktadır. Bu tür özlükler çoğunluktadır, çünkü özlüğün belirtilerinden biri, bir millete ait olmasıdır.

1.1.1. Mitolojik Millî Özlükler

Adamnoo: *Manas Destanı*'ndaki vahşi adam, geyik adam, insan suretli hayvan. (M.A.C.I.:45)

Altı-kurç: Manas ve onun en yakın Çoro'larına verilen ve gökten indirildiğine inanılan kılıçlarının genel adı. (M.A.C.I.:131)

Bayterek (Kırgızca sözlükte): *Yaprakları kalın olan, her yana dal çıkaran söğüt* olarak tanımlanan bu kelime, *Manas Ansiklopedisi*'nde özlüksal bir nitelik kazanarak: *Dallarından, insanların içtiklerinde güç kazanacakları bir tür süt çıkaran kutsal ağaç* olarak tanımlanmaktadır.¹ (M.A.C.I.:196)

¹ Ansiklopedideki madde başı *Banterek* şeklinde yanlış yazılmıştır.

Buurakan: Su iyesi, suyla ilgili güçlerin sahibi. Su atası. (M.A.C.I.:253)

1.1.2. Astrolojik Özgusal İfadeler

Cıl sürüü: Müçöl² yıllarına göre, bir kişinin kaç yaşta olduğunu, hangi yılda doğduğunu, belli bir olayın kaç yılında gerçekleştiğini hesaplama işi. 1. Çıçkan 2. Üy 3. Bars 4. Koyon 5. Uluu 6. Cılan 7. Cılıkı 8. Koy 9. Meçin 10. Took 11. İt 12. Donuz (M.A.C.I.:370)

Kara saluu: Astrolojiden yararlanarak, geleceğe dair tahminlerde bulunma işinin Kırgızcadaki adı.

1.1.3. Halk İnanışlarına İlişkin Özgusal İfadeler

Dalı açuu: Kürek kemiği falı bakmak. Koyunun kürek kemiğine bakarak ya da ateşte yakarak fala bakmak. (M.A.C.I.:275)

Seter kötörüü: Kutsanıp salıverilen hayvan. Bir kişi, sevdiği bir hayvanı çocuğuna hediye olarak verir ve hediye verdiği bu hayvanın baldırından tutan çocuk, bu hayvanı dua ile hayvanların içine salıverir. Bu ritüele, seter kötörüü denir. (M.A.C.II.:385)

1.1.4. Eşyalara İlişkin Özgusal İfadeler

Bagalak: Dağ koyununun boynuzundan yapılan dört köşeli tahtacık. Aşık oyununda kullanılmaktadır. (M.A.C.I.:187)

Beldemçi: Savaş esnasında askeri kılıç, ok, nayza vb. şeylerden korumak için belden dize kadar giyilen, önü-arkası açık giysi. (M.A.C.I.:223)

Cargak şım: Dağ keçisinin ya da keçinin derisinden yapılan kumaş. (M.A.C.I.:334)

Cıga: Hanların başına takılan tacın işlemesi olan tebetey (kalpak). (M.A.C.I.:369)

Saba: Kırgızların günlük hayatta kullandıkları, deriden (inek ya da deve derisi) yapılan kırmızı kabı. (M.A.C.II.:258)

1.1.5. Kırgız Millî Oyunlarına İlişkin Özgusal ifadeler

Er sayış: At üstünde mızrakla oynanan en eski Kırgız millî oyunlardan biri. (M.A.C.II.:589)

Er yeniş: At üstünde herhangi bir silah olmadan oynanan en eski Kırgız millî oyunlarından biri. (M.A.C.II.:589)

Dümpöldök: Kurt ve koyun oyunu. Kırgızların millî oyunlarından biri. (M.A.C.I.:298)

Oodarış: Kırgız halkının at üstünde güç sınamak amacıyla oynadıkları eski millî oyunlarından biridir. (M.A.C.II.:220)

2 12 Hayvanlı Türk Takviminde, 12 yıllık her döneme verilen ad.

Töö çeçmey: Kırgızların en eski millî oyunlarından biri. Daha çok büyük ziyafet ve toylarda oynanmaktadır. Deveyi çözme oyunu. (M.A.C.II.:459)

1.1.6. Destana İlişkin Özlü İfadeler

Akır-taş: Manas'ın Akkula adındaki atının yem yediği, üç metre uzunluğunda, yem teknesine benzeyen efsanevi taş. (M.A.C.I.:106)

Baatırdık üylönüü: Destan kahramanının kendine uygun bir eş bulup, bütün şartları yerine getirip, sınavlardan geçerek evlenmesine verilen ad. (M.A.C.I.:178)

Balban taş: İnsanın kaba gücünü test etmek için kullanılan taş, pehli-van taş. (M.A.C.I.:211)

Baymak taş: 'Akırtaş' olarak adlandırılan, ahırın yanındaki evden olan kara taş, Akkula'nın (Manas'ın atı) bağlandığı yönünde bir efsane bulunmaktadır. Bu efsanedeki taş. (M.A.C.I.:196)

Darış: Manas'ın, manasçı olacak kişiye rüyada ruhundan üflemesi suretiyle, Manas'ı okuma yeteneği kazanmaya verilen ad. Bâdelenmek. (M.A.C.I.:275)

Daaruu: Olağanüstü sezgisel güçlerle donatılmak. Özellikle Manasçı-lar için kullanılır. Destanı okuma yeteneğinin bir rüya ile (bâde içme gibi) gerçekleştiğine inanılır. Bu rüya sonunda Manasçı'ya *darış* (Manas okuma yeteneği) verilmektedir. (M.A.C.I.:272)

İçten tuyuntuu: *Manas Destanı*'nı içten okuma, karşı tarafa hissettirecek şekilde canlandırma. (M.A.C.I.:395)

Manasçı: *Manas Destanı*'nı okuyan kişi (aytuuçu: kahramanlık eserlerini ve destanları okuyan kişi) (M.A.C.I.:395)

Taş akır: Destanda Manas'ın atını bağladığı taşlardan birine verilen ad. (M.A.C.II.:426)

Togotoy terek: Destanda Manas'ın atını bağladığı bir ağacın adı. (M.A.C.II.:442)

Baybiçe: *Kırgızca Sözlük*'te üç anlamı ile karşımıza çıkmasına rağmen, *Manas Ansiklopedik Sözlüğü*'nde yer almayan bir özlü ifadesidir.

1. Çok eşli evliliklerde, evlenilen kadınlar arasında en itibarlı olan kişi. Yani, ganimet ya da kaçırma yoluyla evlenilmemiş kadın. Kız isteme ve çeyiziyle birlikte gelmek suretiyle gerçekleştirilen evlilik.

Çoçulaşıp ürpöyüp baybiçe, tokol başında

Korkusundan hırs yaparak baybiçe, dul kadın başında (Cantöşev).

Kıçkaçın alıp tap koygon baybiçe çok başında

Kerpetenini alıp vuracak, baybiçesi yok başında (Togolok Moldo).

2. Evdeki ev işlerine bakan, biraz yaşlı kadın.

Baybiçenin bardığı, töödöy kara sandığı

Baybiçelerin hepsinin deve gibi siyah sandığı

Koy baybiçem, çır kılba.

Calgız attı satpaylık

Caldırap cöö catpaylık

Dur baybiçem kızma

Yalnız atı satmayalım

Zor duruma düşüp, yaya kalmayalım (Togolok Moldo).

3. Yaşlı kadınlara hürmet göstererek hitap etmede kullanılır:

Kelgile, baybiçeler, kelgile, dep Capar ordunan tura kaldı

Buyurun, hanımlar, buyurun, - diye Capar oturduğu yerinden kalktı (Bayalinov).

Centek: Doğumdan hemen sonra yapılan kutlama. (M.A.C.I.:340) Cu-
uç: Kız istemeye damat tarafından gönderilen kişi. (M.A.C.I.:368)

Kan tartuu: Dostça niyetle gelen kişilere uygulanan misafirperverlik
geleneği. Dostça gelen misafirin altına at verme, silah verme ve onu giy-
dirme geleneği. (M.A.C.I.:425)

Süyünçü: Bir müjdeli haberi getirene verilen hediye. (M.A.C.II.:402)

Tulga oturuu: Dul kalan kadının, bir yıl yas tutması geleneğidir. (M.A.
C.II.:465)

Uguzuu ırları: Gelenek türküleri. (M.A.C.II.:484)

1.1.8. Diğer Özgüsal İfadeler

At taptoo: Koşu atlarını alıp, üç, altı ay ya da bir yıl bağlayarak, tava
getirme işi. (M.A.C.I.:165)

Bagalak murun: Burunu abalak (bagalak) şeklinde, yani biraz küt, ka-
reye benzeyen kişilere söylenen söz. (M.A.C.I.:187)

Cıgaç: Orta Asya halklarının kullandığı mesafe ölçü birimi. *Babür-
name*'de yazıldığına göre, bir cıgaç, 10-11 km mesafeye tekabül ediyor.
(M.A.C.I.:369)

Çakçı: Askerlerin ya da atların bilirkışisi (M.A.C.II.:520)

Künü katın: Kuma kadın. (M.A.C.I.:580)

Ot may: Başka birinin merasında hayvan otlatmak için ödenen ücret.
(M.A.C.II.:228)

Sınç: Kısaca, insan sarrafı olan kişi. Ancak, bundan başka anlamları da bulunmaktadır. 1. Atların, kartalların ve asker olacak kişilerin özelliklerini iyi bilen ve test edebilen kişi. 2. Birinin gelecekte başına gelebilecek şeyleri bilebilen kişi. 3. Basiretli kişi. (M.A.C.II.:405)

Sonuç

Manas Destanı'nın ansiklopedik sözlüğündeki 'millî' özlü ifadeleri tespit ettiğimiz çalışmada, *Manas Destanı*'na ait ansiklopediye alınan kavramların özlü bir tasnifi olmamasının, araştırmacılar için ansiklopedinin kullanımını zorlaştıracakı tespit edilmiştir. Bu nedenle, *Manas Ansiklopedisi*'nin özlü dizininin yapılması faydalı olacaktır kanaatindeyiz.

Çalışmada elde ettiğimiz 'millî' özlü ifadeleri, destanda yer alan diğer özlü ifadeler (kahraman adları, yer adları ve destana ilişkin isimler) oranla çok az sayıdadır.

Manas Destanı'nda yer almasına rağmen, *Manas Ansiklopedisi*'nde yer verilmeyen Kırgız kültürüne ait 'millî' özlü ifadelerinden biri olan 'baybiçe' ifadesi çalışmada ele alınmıştır. Dolayısıyla, 'baybiçe' kelimesi gibi bir özlü ifadesine yer verilmediği görülmüş ve bu durumun, ansiklopedi için özlü bir eksiklik olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada, Florin-Vhalov'un tasnifinden yola çıkılarak belirlediğimiz 'millî öğeler'e ait özlü ifadeler sekiz alt başlık altında tasnif edilmek suretiyle ele alınmış ve yapılan tasnifin, *Manas Destanı*'ndaki özlülerin tasnifi için bir örnek oluşturması öngörülmüştür.

Çalışmanın, Kırgız Türkçesinde özlü sözlüklerin oluşturulması için bir temel oluşturacakı düşüncesindeyiz.

Kaynakça

- Akın, C. (2009). “Kırgız Sözlükçülüğü ve Kırgız Sözlükleri”. *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic (Sözlükçülük Sayısı)*, - Volume 4/4, Summer: 2, 47-70.
- Karıpkulov, A. (Baş redaktör) (1995). *Manas Ansiklopedisi I*. Bişkek: Muras Yayınları.
- Karıpkulov, A. (Baş redaktör) (1995). *Manas Ansiklopedisi II*. Bişkek: Muras Yayınları.
- KTMÜ (2017). *Kırgızca-Türkçe Sözlük* (Haz. Ekrem Arıkoğlu, Cıldız Alimova, Rahat Askarova, Bilge Kagan Selcuk), C. I-II, Kırgızistan-Türkiye “Manas” Üniversitesi Yayınları.
- Kozan, O. (Ed.), (2014). *Kültürdilbilim (Temel Kavramlar ve Sorunlar)*. Ankara: Gazi Kitabevi Yayınları.
- Mosiyenko, L. V. (2014). “Kültürdilbilimde Özgünlüğün Sınıflandırılma Sorunları” (Çev. E. Uğurlutan) *Kültürdilbilim (Temel Kavramlar ve Sorunlar)*. Ankara: Gazi Kitabevi Yayınları.
- Taymas, A. (1945-1948). *Kırgız Türkçesi Sözlüğü*. I. Cilt A-J, II. Cilt K-Z. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Vhalov, S. Florin, S. (1980). *Neperevodimoye v Perevode (The Untranslatable in Translation)*. Moskova: Uluslararası İlişkiler Yayınları.
- Yıldız, N. (1995). *Manas Destanı (W. Radloff) ve Kırgız Kültürü İle İlgili Tespit ve Tahliller*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yudahin, K. K. (1940). *Kırgızca-Rusça Sözlük* (Çev. Abdullah Taymas). I. Cilt A-J, Ankara, 1945, II. Cilt K-Z, İstanbul 1948, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kısaltmalar

- M.A.C.I. *Manas Ansiklopedisi*, Cilt I
- M.A.C.II. *Manas Ansiklopedisi*, Cilt II

Extended Summary

The term ‘Realia’ is an adjective based on the Latin term ‘realis’, which means concrete. It is a word that is closely related to the concept of ‘life’ and that corresponds to the meaning of ‘object, article’. Realia on historical, cultural and lifestyle-specific object that belongs to one nation and is not found in other nations, expresses concepts and fact: Being the term of ecosystem, object, concept, phenomenon together, idiom is defined as proverb, phrases in stereotyped word. Since the beginning of 1950s, this term has been mentioned as visible concrete elements of national characteristics. It is used in linguistic sources as an element of a language’s vocabulary.

Looking at the common feature of descriptions made by scientists such as Vaysburd, Sobolev, Rossels, Barhuradov and Suprun until today, we can accept the definition of Rossels: ‘It is the object, concept and phenomenon that is unique to a nation as its lifestyle, culture and history that is not found in other nations’. When we look at the studies on realia studies in the world; the concept of realia started to be mentioned in the 1950s has been frequently studied in the 1970s. Especially the most important study about the concept of realia, which attracts attention in the field of translation studies, prepared by Vlahov and Florin is the work “Neperevodimoye v Perevode (The Untranslatable in Translation)” (1980).

Russian researchers, who have many studies on realia, made some classifications: When we evaluate the classifications, Vereşçagin and Kostomarov’s classification is distinguished from other classifications. Including the Sovietism and a specific heading for realia, seen as neutral in the classification are the features different than other classifications (literary, artistic, aesthetic and emotional expressions that have equivalent meanings in other languages evoke an evocative expression in Russian consciousness). Classification of Yermagambetova has been a special application for Kazakh Turkish which has been explained under the main headings of social and historical, geographical and ethnographic and life-oriented realia. According to Vlahov and Florin, by object and place and in a single language classification under three subheadings as cultural elements, national, local and micro local It was examined under three subtitles: The conceptual framework of the study will be the phrases of “National Elements” in the Manas epic, which we determined based on the classification of Florin-Vhalov.

In this framework, the realia, we determined in the Manas Encyclopedia of the Kyrgyz Turks by using the Florin-Vhalov’s classification will be examined. This dictionary being an encyclopedic dictionary contains all the variants of the great legend of the Kyrgyz people, all the manaschies (specialists in the epic) and compilers and writers of Manas, Manas researchers, historical-ethnographic information in the epic, geographic objects, heroes, horses, strong thoughts, perspectives and scientific works on Manas. Encyclopedia of Manas includes more than three thousand words (concept-term), ninety-five (95) color and nearly three hundred black-and-white photographs. Two volume dictionary was published in Bishkek in 1995. In the study, ‘National Items’ belonging to the Kyrgyz culture will be revealed by using the Encyclopedia of Manas and the dictionaries of

Kyrgyz Turkish. The method to be used in putting forward these statements of eloquence will be the national elements that include the National Elements within the framework of the “Culture-Specific Items” in the classification of Vlahov and Florin.

In the study, culture-specific realia in the Manas Encyclopedia will be listed. Our findings will only be national realia based on the culture-specific realia in this encyclopedia. The method used in the study in which we identified the “national” realia in the encyclopedic dictionary of the Manas Epic, it was found that the fact that the concepts included in the encyclopedia of the Manas Epic did not make it difficult for the researchers to use the encyclopedia. Therefore, we believe that the realia of the Manas Encyclopedia will be useful. The “national” realia phrases expressions we obtained in the study are very few compared to other realia expressions (hero names, place names and epic names) in the epic. Despite being included in the Epic of Manas, the expression “baybiche”, which is one of the “national” epilogue expressions of the Kyrgyz culture, which is not included in the Encyclopedia, has been handled in the study. Therefore, it has been observed that the expression of realia, such as the word ‘bayberry’, is not included in the Encyclopedia, and this has been found to be a realia deficit for the Encyclopedia.

In the findings of the study, in the Manas epic, which we can consider as the most important epitome of Kyrgyz culture the realia we have determined on the national self-statements in the epic are: 4.1.1.1.1. Mythological National Realia, 4.1.1.1.2. Astrological Emotional Realia, 4.1.1.1.3. Autonomous Realia, related to folk beliefs, 4.1.1.1.4. Emotional statements related to items, 4.1.1.1.5. Expressions related to Kyrgyz National Games, 4.1.1.1.6. Emotional Realia Regarding the Epic, 4.1.1.1.7. Emotional Expressions of Tradition, 4.1.1.1.8. Other expressions of self-expression are listed under eight classification items. In the conclusion and recommendations section, evaluations were made based on the findings of the study and suggestions were presented. We believe that the study will provide a basis for the creation of self-governmental dictionaries in Kyrgyz Turkish.

